

DEFENSIVE CHURCH OF THE ASSUMPTION OF THE VIRGIN IN THE VILLAGE OF BISHCHE, BEREZHANY DISTRICT, TERNOPIL REGION

ОБОРОННИЙ КОСТЕЛ УСПІННЯ БОГОРОДИЦІ В СЕЛІ БІЩЕ БЕРЕЖАНСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

© Тихий Б., 2020

Анотація: У статті презентуємо результати досліджень оборонного костелу в селі Біще. Будівництво костелу розпочалося у 1624 р. Костел мав автономну оборонну систему. Територію храму обнесено оборонними ровами і валами. На валах було змуровано потужні мури з стрільницями. Стрільниці були також у верхньому ярусі нави над склепіннями. Храм ніби повторював у собі риси малого оборонного замку. Адже, костел з грубими кам'яними стінами контролював дорогу Львів–Бережани, що проходила через Дунаїв–Перемишляни. Костел також є унікальною пам'яткою в регіоні Опілля за своїм архітектурно-мистецьким вистроєм. В інтер'єрі як і на фасаді збереглися роботи з майстерні відомого в Європі скульптора Іоана Пфістера. Збереглися фрагменти головного вівтаря та скульптури святих. В інтер'єрі є різьблені розети та капітелі колон роботи цього ж майстра з дерева та каменю. Збереженню дерев'яних скульптур ми завдячуємо колишньому директору Львівської галереї мистецтв – Борису Возницькому, що перевіз їх в запасники заповідника «Одеський замок». Біще було відпустовим місцем і сюди кожного року 15 серпня на свято Успіння Богородиці вирушали громади побожних паломників з Бережан, Перемишлян, Помор'я, Дунаєва та навколишніх сіл та околиць. Проте в радянський час костел було закрито, а в 70-х роках ХХ ст. радянська влада перетворила костел на склад хімікатів. Мистецькі твори, пов'язані з костелом, це різьблені в майстерні Іоана Пфістера фігури патронів родини Синявських – св. Єроніма, св. Катерини, св. Миколая, св. Єльжбети. Збереглися також голови ангелів-серафимів. Різьблене у дереві розп'яття Ісуса Христа з вівтаря південної каплиці костелу вивезені до Львова у 1965 р. Воно знаходиться в запасниках Львівської національної галереї мистецтв. Костел є унікальним прикладом святині оточеної зовнішнім оборонним поясом з валів, ровів та кам'яних оборонних стін.

Ключові слова: оборонний костел, село Біще, пам'ятка архітектури, твори мистецтва, Іоан Пфістер, оборонні вали і стіни.

Вступ.

Найдавніша згадка про Біще відноситься до 1086 року. Ще в далеку давнину Біще було укріпленим городом. Тут є гора, що зветься Вали. На цій горі ще сьогодні видно залишки штучно насипаних валів: з північної сторони є сім таких валів; від західної та південної – по п'ять; зі

сходу вали менш помітні, бо ця частина вже давно була забудована оселями та господарськими приміщеннями. З тієї ж сторони гору захищав великий став, що простягався на північ між поселеннями Біще та Поручином. На вершині гори є ще один т. зв. круглий вал, а посеред нього стояла колись стара дерев'яна церква – тепер нова мурована.

Старе Біще на той час було досить великим городом, на території якого було аж три церкви. Друга церква стояла в урочищі Негова Яма під валами, де витікає джерело чистої води й впадає в Золоту Липу. Третя церква під назвою Св. Миколая стояла на горі поруч, або ж на місці теперішнього костелу, бо тут, на горі, ще в XX ст. знаходили поховання і кам'яні хрести з написами кирилицею. Всю цю територію і займало Старе Біще (Czernecki, 1905 s.93; Ostrowski, ed., 2007, s.151). Цікавим є факт, що, поблизу, на теперішній Поморянщині є село з подібною назвою – Бібшани.

Власником Біща у 1433 р. був Ян Бош, а з 1438 року – родина Романовських, які на поч. XVII ст. взяли собі прізвище Свірські, очевидно, від поселення Свірж (Ostrowski, ed., 2007, s.151; Widajewicz J. 10, s.121–141).

У 1607 р. Ева Свірська з Романова переписала Біще у власність Адама Єроніма Синявського, який і прилучив його до бережанських маєтків (Ostrowski, ed., 2007, s.151–152).

Перший костел в Біщу мав посвяту Пречистої Марії Матері Божої та був заснований орденом оо. Францішканів у 1399 році, очевидно, на підвалинах старого українського храму. То була дерев'яна будівля. Чотири крипти муровані з каменю були ще за власників Свірських. Свірським окрім Біща належали Вербів, Поручин і Шумляни.

У 1433 році Ян Бош надав костелу два лани, сіножаття над річкою, земельну ділянку з корчмою, м'ясну ятку, два магазин із сукенним і шевським крамом та призначив кожен десятий сніп збіжжя.

У 1482–1520 рр. священнослужителем костелу був Ян Снопек з Рогатина, а після нього Станіслав Трип'ялка, Ян Замойський (1604–1614) та Лукаш Калиновський.

У кін. XVII та на поч. XVIII ст. працювали там вікаріуси з монастиря оо. Бернардинів у Бережанах.

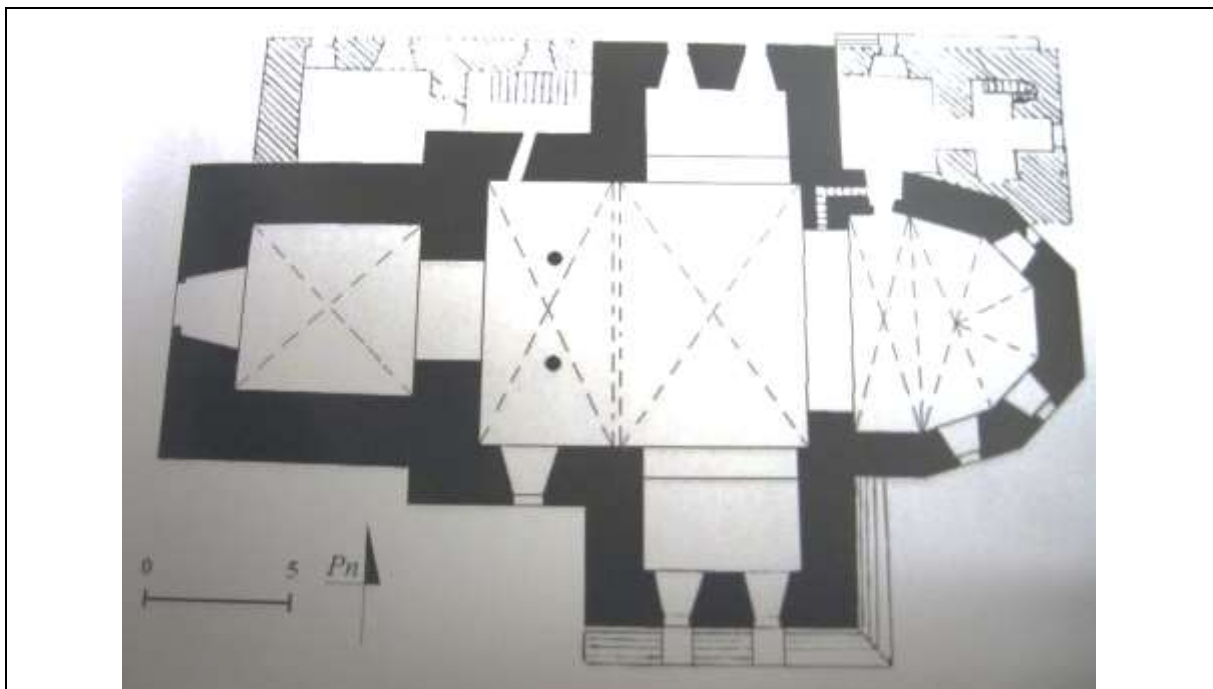

Рис. 1. План Біщецького оборонного костелу.

Від 1593 р. Біщецька парафія належала до дунайсько-золочівського деканату, а від 1787 – до бережанського. У 1766 р. парафії належали села Будилів, Біще, Ценів, Дріщів, Двірці, Гиновичі, Конюхи, Куропатники, Пліхів, Поручин, Потік, Стриганці, Шумляни, Урмань, Вербів, Вибудів і Жуків. В 1780 і 1797 рр. до округи парафій входили також Августівка і Волиця (Ostrowski, ed., 2007, s.152–153; Widajewicz, 1925, s. 121–141).

Рис. 2. Загальний вид костелу з півдня і заходу.

На початку XVIII ст. в Біщу був шпиталь. А в 1837 р. тут закладено парафіяльну школу. У міжвоєнний період на вершині гори, навпроти костелу, була дерев'яна капличка з фігурою Божої Матері, збудована перед 1914 роком (Ostrowski, ed., 2007, s. 153–154).

Відомі наїзди турків і татар на Біще в 1498 році. За переказами 60-ти та 80-ти літніх жителів Біщецький костел разом з містом спалили турки. В 1621 р. татари пограбували святиню та порубали образи. Новий мурований з тесаного каменю костел Успіння Богородиці збудовано між 1624–1638 рр. (Ostrowski, ed., 2007, s.154) (рис. 1). Стоїть він посеред сучасного села, і як говорить переказ, на штучно насипаній горі, що зветься Говдою. Фундатором його була Катерина Синявська (1576–1648), дружина покійного коронного підчашого, Адама Єроніма Синявського (1576–1619) (Ostrowski, ed., 2007, s. 154).

У метриці костелу 1625 р. два записи – що «... будував цей храм з тесаного каменю у 1625–1628 рр. Іоан Козьба з Бережан». Відомо, що під час будівельних робіт у Біщу в 1628 р. його захопили у полон. Козьба споруджував і Бережанський парафіяльний костел (Czernecki, 1905, s. 94; Ostrowski, ed., 2007, s. 154).

Костел у Біщу має масивну оборону квадратну вежу. Первинно її пірамідальну покрівлю, криту сосновим гонтом, пофарбували зеленою олійною фарбою. Тому цю вежу жителі довгий час називали зеленою.

Під склепіннями центральної частини храму – касетони з різьбленими розетами (рис. 3). Ребра нервюр опускаються на кронштейни-п'ятки з мотивами виноградного грона, які виготовляла майстерня придворного скульптора Синявських – Іоана Пфістера. Музичні хори опираються на три аркади, що в свою чергу опираються на дві масивні тосканські колони. Балюстрада хорів теж тесана з каменю. Аналогічні хори зустрічаємо в костелі Св. Миколая монастиря оо. Бернардинів та у Вірменській церкві у Бережанах. Йозеф Відаєвич стверджував, що такі музичні хори характерні для храмів у XVII ст. і подібні збереглись також у Заложцях (1613), Золочеві (1624–1634), Яворові (1645) (Ostrowski, ed., 2007, s.154).

Рис. 3. Склепіння презвітерію костелу в Біщі, фото автора, 2010 р.

Рис. 4. Портал роботи І. Пфістера, фото автора, 2010 р.

Рис. 5. Кам'яні фігури Матері Божої і св. Єроніма, фото автора 2010 р.

Кам'яний ренесансний портал теж роботи славного скульптора з Бережан І. Пфістера. Портал має дві колони, капітелі яких мають багату рослинну різьбу і опираються на цоклі, оздоблені головами левів (подібно до колон на фасадній стіні каплиці Боїмів у Львові). В кутах профільованої арки плоска різьба пальмового листя (рис. 4).

На фронтоні вежі – кам'яні різьблені Пфістером фігури Матері Божої з Дитятком і св. Єроніма. Вікно, що замуровано над порталом ренесансне, всі інші романські (рис. 5).

На південній каплиці з масивними підпорами – гарматні ключовидні стрільниці і напис: NUNIFICENTIA MAGNIFICI DOMINI / IOANNIS HALISKIS S(acr)ae R(egi)ae M(aiesta)tis (ET) R(EI) P(UBLI)CAE COLONELI: SUFFULTUM. 1739. Що дослівно означає: «Іоан Галицький склав пожертву Всевишньому Богові і на підтримку селянам, 1739 р.» (рис. 6).

Підкреслюючи роль родини магнатів Синявських з Бережан, слід вказати, що вони вони не тільки фундували будівництво костелу, але й дарували до святині ікони та реліквії. У головний вівтар було передано роботи з майстерні Іоана Пфістера. Також у вівтар вміщено образ Матері Божої з дитятком, яку привіз Олександр Синявський з Риму в 1622 р. (Czernecki, 1905, s.94; Maciszewski, 1911, s.117). Цей образ є роботою італійського митця, намальований на полотні, яке натягнуто на липову дошку. Ікона була чудотворною і стала відомою у всій Галицькій Русі.

Головний вівтар XVII ст. з коринфськими колонами був виготовлений з дерева і помальований на біло та мав позолочені деталі. Мав також оздоби з воскових квітів. Зліва містилася різьблена фігура св. Єроніма, а справа св. Катерини. По краях (зліва) – св. Миколай, справа – св. Єльжбета. На вершині – Всевидяче око з променями (рис. 7). Можемо вказати на надзвичайно високий рівень різьби. Адже фігура св. Миколая, а також різьблені постаті св. Єроніма, св. Катерини, св. Єльжбети, як дослідив мистецтвознавець Любченко – це робота самого Пфістера (Любченко, 1977).

Рис. 6. Стрільниці у верхньому ярусі південної стіни трансепту, фото автора 2010 р.

Рис. 7. Головний вівтар костелу роботи майстерні І. Пфістера, фото поч. XX ст.

Мистецтвознавець В. Овсійчук вказав на подібність св. Архангела Михаїла із Біщу – з металевим із Львівського арсеналу. Їх автором різьби і моделі для відливу був Пфістер. В образі св. Архангела Михаїла відображено померлого у 22 роки Олександра Синявського (Овсійчук, 1985, с. 98). Деякі фігури та різьба по каменю у Бережанській фарі і Біщецькому костелі дуже подібні, що свідчить про їх спільне авторство. Квадратні розети на арці костелу в Біщу є характерні для творчості Пфістера, так як аналоги його робіт збереглися у замковій каплиці Бережанського замку, і у парафіяльному костелі у Бережанах. Подібні також мотиви орнаментики та мотиви декорації інтер'єру костелу. Пфістер виконував весь різьбярський вистрій Біщецького костелу. Загалом будівництво костелу завершено в 1644 р. (Овсійчук, 1985, с. 98). Разом з Бартоломеем і Яном Козьбою, як бачимо, велику роботу провів також Іоан Пфістер.

Збудований на зламі епох переходу від старих до нових традицій костел у Біщу мав не тільки велике оборонне значення, але й дуже високу мистецьку вартість. На сьогодні ця пам'ятка є однією з найцінніших будов сакральної архітектури Опілля. У 1647 р. Катерина Синявська записала на костел у Біщу 1000 польських флоринтів (Ostrowski, ed., 2007, s. 155). Під час національно-визвольної війни українського народу в 1648 р. костел пограбували козаки. У 1656 р. Мартин П'ясецький власник сусіднього села Поручин дав 300 зол. на обведення костелу оборонним муром, а в 1659 р. Ядвіга де Розале Смарзевська з Вербова записала на костел двічі по 100 зол. (Ostrowski, ed., 2007, s. 155) (рис. 8).

Рис. 8. Залишки південного оборонного рову костелу, фото автора 2017 р.

В час, коли тривала облога Підгаєць в 1667 р., святиню атакували татари та козаки, але вона вистояла. В 1672 р. костел осадили турки-яничари, але оборонці його не здали. Своїх загиблих турки поклали на купу і спалили поза мурами костелу. Після бою люди виносили стріли цілими снопами. Цікавим є той факт, що одна татарська стріла з оперенням, що вп'ялася в південну стіну квадратної вежі, простояла так ще до XVIII ст. і була предметом цікавості та подивування віруючих, аж поки не зігнула і впала (Czerniecki, 1905, s. 94). Сам наконечник стріли був демонтований зі стіни у 2015 році (рис. 9).

В часи тих нападів священнослужителем костелу був Станіслав Бережанський з Бережан. Саме він укріпив оборону костелу і змінив дах (1706). На жаль, перебудова кс. Станіслава Бережанського ліквідувала частину Пфістерівського вистрою костелу, бо мала на меті пристосування костелу до довготривалої оборони.

Рис. 9. Наконечник стріли, що був застряг у кам'яний мур вежі у XVII ст. (демонтований у 2015 р.).

У 1716 р. з візитацією до костелу прибув єпископ зі Львова Ян Скарбек. В цей час в костелі було сім срібних келихів, три капи, 13 антимендів. Срібних вот в цей час нараховувалось 227 штук. На Матері Божій адямашкова сукня була вишита перлами (Ostrowski, ed., 2007, s. 56). Ян Галицький офірував понад 6000 зол. на відновлення костелу. У 1739 р. ослаблені мури оборонного костелу підперто контрфорсами. В інвентарі костелу було 24 гаківниці, кілька гармат і мортир, яничарок, бомб, карабінів, 60 мушкетів і багато різноманітних гарматних пристосовлень. Бібліотека костелу нараховувала 103 позиції (Ostrowski, ed., 2007, s.156–157). У 1763 р. костел накрито новим дахом. У 1766 р. Біще відвідав Вацлав Єронім Сіраковський. Він відновив 5 вітарів: головний вітар з образом Матері Божої, вітар Христа розп'ятого в південній каплиці, вітар св. Миколая в каплиці навпроти, вітар Матері Божої Болесної (по правій стороні), також вітар Милостивого Ісуса (по лівій стороні). У 1774 р. з Львівської катедри закуплено за 100 зол. бароковий вітар для Біщецького костелу (Ostrowski, ed., 2007, s.157–158). Та згодом у 1784 р. австрійська влада реквізувала з костелу все срібло та золото. А ще через рік за наказом губернатора Галичини до Львівського крайового арсеналу доставлено арсенал Біщецького костелу, що нараховував 533 одиниці зброї (Czernecki, 1905 s.94; Ostrowski, ed., 2007, s.158–159).

Рис. 10. Костел після Першої світової війни.

Рис. 11. Чудотворна ікона Матері Божої Біщецької.

Настоятель храму кс. Томаш Козицький (пробощ в 1774–1793 рр.) провів відновлення костелу та його вітарів. Придбав нові органи та шати для Матері Божої. На балансі костелу в цей час було шість дзвонів. Біля вітарної частини вітаря збереглися дві надмогильні плити пробощів з заможних родин Вітковських та Вишневецьких, що були власниками Пліхова і Урманя (Czernecki, 1905, s.94; Ostrowski, ed., 2007, s.158). У 1827 р. на горі, навпроти костелу, закладено новий цвинтар. У 1831 р. установлено новий хрест на вежі, а в 1836 – сигнатурку з хрестом. За кошти, які залишив кс. Смігельський в 1871 р. установлено нову покрівлю, а в 1885 відремонтовано тиньк (Ostrowski, ed., 2007 s. 159–160).

Під час захоплення Галичини російськими військами у 1915 р. з костелу забрано 3 дзвони, пошкоджено дах (Лев, ред., 1970, с. 535; Janusz, 1918, s.160) (рис. 10). Між іншим, всього зі Східної Галичини реквізовано 2333 дзвони, загальною вагою 186 656,12 кг та обдерто мідні покрівлі дахів храмів та театрів. Все це перевезено в глиб Росії, а найцінніші дзвони до Петропаловської фортеці (Лозовий, 1993, с. 74–75).

Післявоєнна реставрація костелу розпочалась 1919 р. з тимчасового накриття покрівлі папою (руберойдом) (Ostrowski, ed., 2007, s.160). У 1920-х роках до бібліотеки митрополичої консисторії у Львові передано 419 томів. У запасниках костелу знаходилися книги оправлені в телячі шкіри і писані старо-слов'янським письмом. Їх переглядав колись житель Біща Євстахій Манацький (Лев, ред., 1970, с. 536; Ostrowski, J., ed., 2007 s. 161). 21 квітня 1944 року з Біща до Бережан евакуйовано образ Матері Божої, дзвони, а також монстранції, два келихи-пушки, кадилицю, метричні книги та ін., які ксьондз Філіп Заяць згодом вивіз до Польщі, під Прудник до Рацлавіц Шльонських (Ostrowski, ed., 2007, s. 161). Допоміг у перевезенні чудотворного образу Пресвятої Богородиці Біщецької до Бережан санітарний унтер-офіцер Георг Франц з м. Майнц (Німеччина) з п'ятьма солдатами вермахту (рис. 11).

Рис. 12. Різьба Пфістера, фото автора, 2016 р.

В 1944 р. згорів дах костелу і він стояв руйнуючись. Незважаючи на те, що Біще раніше було відпустовим місцем і сюди кожного року 15 серпня на Успіння Богородиці вирушали

громади побожних паломників з Бережан, Перемишлян, Помор'я, Дунаєва та навколишніх сіл та околиць, радянська влада закрила храм, а в 1970-х роках перетворила костел на склад хімікатів. Різьблені в майстерні Іоана Пфістера фігури патронів родини Синявських – св. Єроніма, св. Катерини, св. Миколая, св. Єльжбети, а також голови ангелів-серафимів, різьблену скульптуру розп'яття Ісуса Христа з вітваря південної каплиці у 1965 р. були вивезені до Львова і знаходяться в запасниках Львівської національної галереї мистецтв (рис. 12). Цю інформацію автор отримав від директора Львівської національної галереї мистецтв Б. Возницького під час спілкування у Бережанах 17 листопада 2011 р.

У полі біля Біща знаходиться печера, а біля костелу недосліджені пивниці, в яких ховалися під час нападу ворогів місцеві жителі і в яких, за переказами, до наших днів зберігаються мечі та списи, якими можна озброїти ціле військо (Janusz, 1918, s.91; Gruszecki, 1878, s. 344) (рис. 13).

Рис. 13. Пивниця, що використовується жителями прилеглого до території костелу особистого господарства, фото автора, 2017 р.

Перепис населення Біща 1930 року показав, що в селі проживало 1095 осіб, з яких 842 українці, 218 поляків і 35 євреїв. До греко-католицької церкви ходило 638 осіб, а до римо-католицької 422 особи. На цей час у селі був поштовий уряд, станція поліції, залізнична станція, дзвони, та поручинський господарський двір, церковна крамниця. Діяли громадські організації Січ та Просвіта (Лев, ред., 1970, с.537–538).

Довгі роки костел стояв у руїні. В костелі, за переказами, були муровані тайники, в яких зберігались золоті вироби. Серед іншого тут було 12 статуеток дванадцятисантиметрових за зростом апостолів, роботи Іоана Пфістера, відлитих із щирого золота. Перед розпадом СРСР їх викрали. Крадіїв нібито впіймали на польському кордоні митники. Скарб вивезено до Москви в царську ризницю або «оружейну палату». У стінах, від сховок, залишились тільки ніші (Тихий, 2010, с.120). У 2001–2004 роках дирекція Державного історико-архітектурного заповідника у м. Бережани робила спроби взяти костел Успіння Діви Марії, як пам'ятку архітектури національного значення (охорон. № 1555), на свій баланс.

Від 2014 р. оборонний костел рішенням Тернопільської обласної ради передано римо-католицькій громаді с. Біще, якої фактично там і не має. Восени того ж року костел перекрито новим але не таким стрімким дахом, який був до війни. В листопаді 2015 року храм отиньковано ззовні, а в 2016–2017 рр. в інтер'єрі. В 2018 р. розпочалися реставраційні роботи різьби по

каменю в інтерері костелу. Працюють реставратори з Польщі - подружжя Вітольд та Марта Буткевичі. Надіємося, що це і є кроки до раціонального збереження пам'ятки.

Використана література:

- Czernecki, J., 1905. *Brzeżany. Pamąki i wspomnienia*. Lwow.
- Gruszecki, A.O., 1878. O jaskiniach na przestrzeni od Karpat po Bałtyk. W: *Biblioteka Warszawska*, T.4, s.329-353.
- Janusz, B., 1918. *Zabytki przedhistoryczne Galicyi Wschodniej*. Lwow.
- Maciszewski, M., 1911. *Brzeżany w czasach Rzeczypospolitej polskiej*. Brody.
- Ostrowski, J., ed., 2007. *Koscioly i klasztory rzymskokatolickie dawnego wojewodztwa ruskiego*, T.15. Krakow.
- Widajewicz, J., 1925. *Z przeszlosci Buszcza*. Poznan.
- Лев, В., ред., 1970. *Бережанська земля. Історично-мемуарний збірник*, Т.19. Комітет «Видавництва Бережани»: Нью-Йорк, Париж, Сідней, Торонто, 1970.
- Лозовий, Е., 1993. Реквізиція дзвонів в церквах та костьолах Східної Галичини в роки першої світової війни. *Україна в минулому. Збірник статей*, 4. Київ, Львів.
- Любченко В.Ф. Львівська скульптура XVI-XVII століть, Київ, Наукова думка, 1981, 256 с.
- Овсійчук, В., 1985. *Українське мистецтво др. пол. XVI – пп. XVII ст.* Київ.
- Тихий, Б., 2010. *Золота земля Опілля (легенди, перекази, прислів'я, приказки та приповідки*. Бережани, Тернопіль.

References

- Czernecki, J., 1905. *Brzeżany. Pamąki i wspomnienia*. Lwow.
- Gruszecki, A.O., 1878. O jaskiniach na przestrzeni od Karpat po Bałtyk. W: *Biblioteka Warszawska*, T.4, s.329-353.
- Janusz, B., 1918. *Zabytki przedhistoryczne Galicyi Wschodniej*. Lwow.
- Maciszewski, M., 1911. *Brzeżany w czasach Rzeczypospolitej polskiej*. Brody.
- Ostrowski, J., ed., 2007. *Koscioly i klasztory rzymskokatolickie dawnego wojewodztwa ruskiego*, T.15. Krakow.
- Widajewicz, J., 1925. *Z przeszlosci Buszcza*. Poznan.
- Lev, V., red., 1970. *Berezhans'ka zemlya. Istorychno-memuarnyy zbirnyk*, T.19. Komitet «Vydavnytstva Berezhany»: N'yu-York, Paryzh, Sidney, Toronto, 1970.
- Lozovyy, E., 1993. *Rekvizytsiya dzvoniv v tserkvakh ta kost'olakh Skhidnoyi Halychyny v roky pershoyi svitovoyi viyny. Ukrayina v mynulomu. Zbirnyk statey*, 4. Kyiv, L'viv.
- Lyubchenko V.F. *L'vivs'ka skul'ptura XVI-XVII stolit'*, Kyiv, Naukova dumka, 1981, 256 s.
- Ovsiychuk, V., 1985. *Ukrayins'ke mystetstvo dr. pol. XVI – p.p. XVII st.* Kyiv.
- Tykhyy, B., 2010. *Zolota zemlya Opillya (lehendy, perekazy, prysliv`ya, prykazky ta prypovidky*. Berezhany, Ternopil'.

Bohdan Tykhyi

Researcher,

State Historical and Architectural Reserve in Berezhany

t.dan@ukr.net

ORCID: 0000-0003-3793-1004

DEFENSIVE CHURCH OF THE ASSUMPTION OF THE VIRGIN IN THE VILLAGE OF BISHCHE, BEREZHANY DISTRICT, TERNOPIL REGION

Abstract: In this article we present the results of research on the defensive church in the village of Bishche. Construction of the church began in 1624. The church had an autonomous defense system. The territory of the temple is surrounded by defensive moats and ramparts. Powerful walls with arches were built on the ramparts. The shooting ranges were also in the upper tier of the nave above the vaults. The temple seemed to repeat the features of a small defensive castle. After all, the church with rough stone walls controlled the Lviv-Berezhany road, which passed through the Danube-Peremyshlyany. The church is also a unique monument in the region of Opillia in terms of its architectural and artistic structure. In the interior as well as on the facade, works from the studio of the famous European sculptor John Pfister have been preserved. Fragments of the main altar and sculptures of saints have been preserved. The interior has carved rosettes and capitals of columns by the same master of wood and stone. We owe the preservation of wooden sculptures to the former director of the Lviv Art Gallery, Borys Voznytsky, who transported them to the reserves of the Olesky Castle Reserve. Bishche was a holiday destination, and every year on August 15, communities of pious pilgrims from Berezhany, Peremyshliany, Pomoriany, Dunaiv and surrounding villages and neighborhoods came here to celebrate the Assumption of the Mother of God. However, in Soviet times the church was closed, and in the 70s of XX century Soviet authorities turned the church into a warehouse of chemicals.

The works of art associated with the church are carved in the studio of John Pfister - figures of the patrons of the Synyavsky family - St. Jerome, St. Catherine, St. Nicholas, St. Elizabeth. The heads of the seraphim angels have also been preserved. The crucifix of Jesus Christ carved in wood from the altar of the southern chapel of the church was taken to Lviv in 1965. It is in the storerooms of the Lviv National Art Gallery. The church is a unique example of a shrine surrounded by an outer defensive belt of ramparts, ditches and stone defensive walls.

Key words: church, Bishche village, defensive ramparts and ditches, defensive walls, works of art, John Pfister sculptor.